

Vidékfejlesztési kistérségek Magyarországon

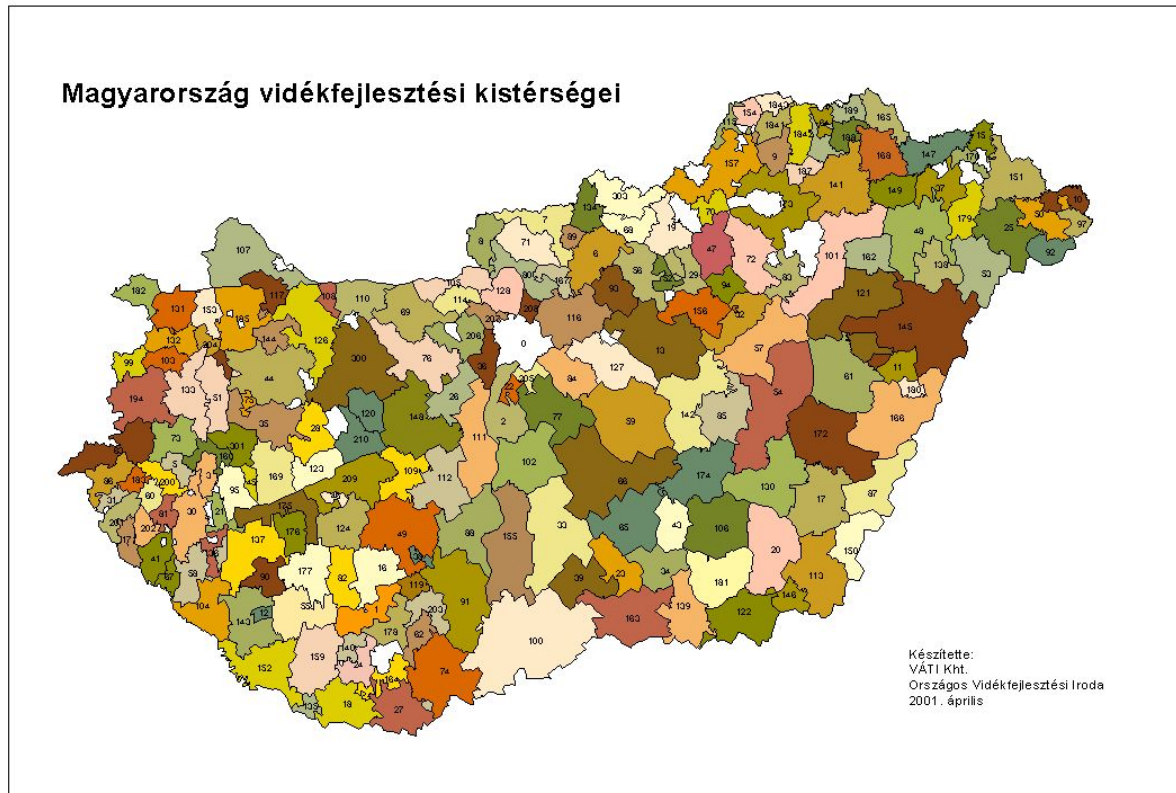
Magyarországon 1998-tól a **vidékfejlesztés** önálló területet képvisel a döntéshozói mechanizmusban. A vidékfejlesztés lehatárolása a területfejlesztésen belül azért szükséges, mert a vidékfejlesztés lényegét tekintve kisléptékű (kistérségi, települési szintű), de összehangolt döntések sorából áll, amelynek alapja a *partnerség* és a *szubszidiaritás*. A partnerség többszintű: a vidéki térségek szereplői partnerei egymásnak, és ugyanakkor együtt partnerei az FVM Vidékfejlesztési Programok Főosztályának.

Társadalom és közigazgatás egyaránt előkészítés nélkül találta magát szembe az Európai Unió és a hazai vidékfejlesztési **támogatások** kihívásaival. A vidékfejlesztésre fordítható erőforrások akkor hasznosulnak hatékonyan, ha cselekvőképes *közösségeket* és a feladathoz felnövő vállalkozásokat tudnak megcélózni. E nélkül a kisméretű családi vállalkozások jelentős hátrányban vannak, és kisebb eséllyel pályáznak, mint a versenyképes, már jelenleg is jól működő cégek.

Mindezek érdekében a Főosztály és a Váti Kht Országos Vidékfejlesztési Iroda egy olyan **kistérségi programozás** bevezetését vállalta, amelynek során a különféle partnerkapcsolatok élővé válnak, a kommunikációs csatornák kiépülnek és kistérségi programokba illeszkedő projektek jönnek létre. A vidékfejlesztésre és a SAPARD fogadására való felkészülés ilyen módját a tagjelölt országok közül *egyedül Magyarország* kezdeményezte. Ennek keretében 1999 tavaszán a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázati felhívást tett közzé **kistérségi agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programok** készítésére. A felhívás értelmében mindazok a kistérségek (akár KSH-statisztikai kistérség, akár a programírás céljából szabadon megalakuló önkormányzati társulások), akik vállalták, hogy három fázisban megírják saját programjukat, állami támogatást (2-4 MFt) kaptak. A Minisztérium pénzügyi segítségen kívül a program-menedzserek részére *képzéseket* és a különböző *segédanyagokat* biztosított.

A felhívásra mintegy **200 kistérség** jelentkezett, melyek jelentős része frissen alakult önkormányzati társulás. A kistérségek területileg egybefüggőek és értelemszerűen minden

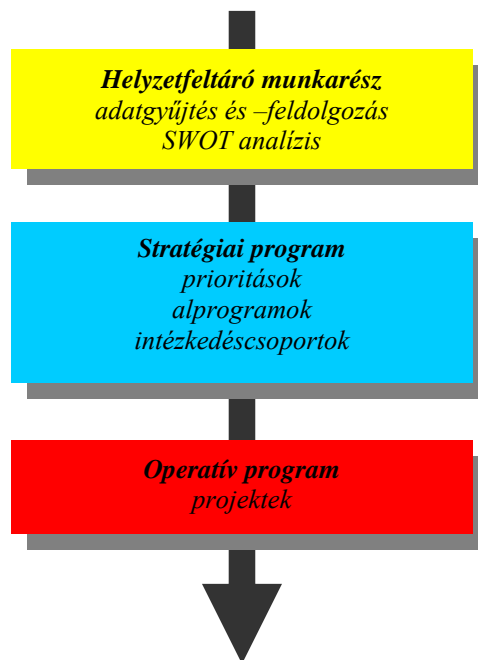
település csak egy kistérségbe tartozhat. Az összetartozás alapja a geopolitikai helyzet, vagy bármilyen más funkcionális szempont. A település- és lakosszámot tekintve jelentős szórás adódott, hiszen méretbeli kritérium gyakorlatilag nem volt. Mára lényegében az ország teljes területe lefedett működő és programjukat alakító kistérségekkel.

A **programírás** első szakasza 1999 nyarán kezdődött. Gyakorlati okokból a Minisztérium felkészültségük alapján három (A, B és C) kategóriába osztotta a kistérségeket. Június közepén az A kategóriás kistérségek program-menedzserei 3 napos *szakmai felkészítő képzést* kaptak az első fázis megírásával kapcsolatos tudnivalókról. A B és C kategóriások pár hónapos csúszással bekapcsolódva kapták meg a képzést és így össze a programírás minden kistérségben megkezdődött. Az első munkafázis befejezése után a kistérségek kategóriánként újabb képzésekben részesültek a második, majd a harmadik fázisra való felkészüléshez is.

A kistérségi agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programok három munkafázisa a helyzetfeltárás, a stratégiai program és az operatív program. A **helyzetfeltárás** célja a kistérség társadalmi, gazdasági (mezőgazdasági), környezeti állapotának feltárása, értékelése, a térség erősségeinek, gyengeségeinek, kitörési pontjainak feltérképezése és az elsődleges helyi szintű kommunikáció beindítása. A **stratégiai programban** a térség szereplőivel (önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek) való további folyamatos egyeztetés során

kialakult a kistérségek fejlesztési stratégiája, meghatározásra kerültek a fejlesztési *prioritások*, az *alprogramok* és azokon belül *intézkedés-csoportok*. A harmadik munkafázis az **operatív program** elkészítése, amelynek során a kistérség stratégiai programjában felvázolt lehetőségek *projektek*ké formálódnak. Ezekkel a konkrét és számszakilag is kidolgozott projektekkel a kistérség felkészül a megnyíló támogatási források hatékony és sikeres felhasználására.

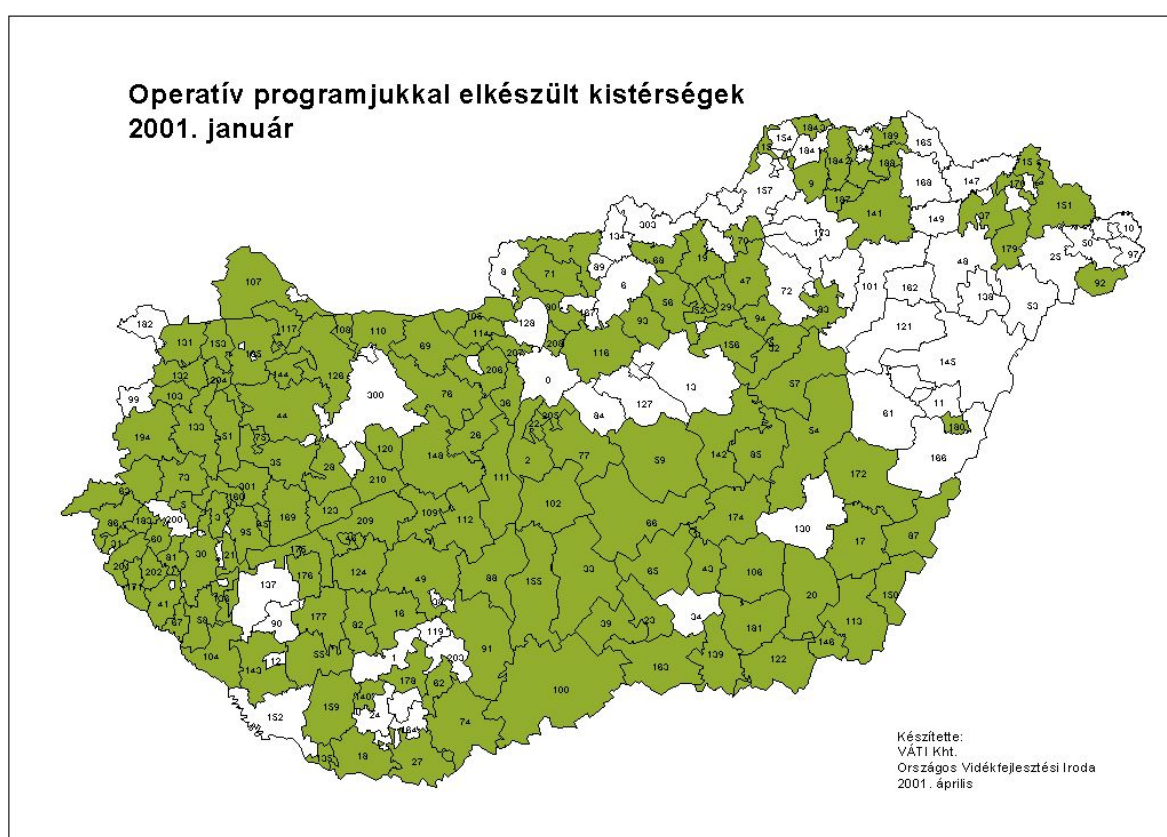

A program **célja** a helyi kezdeményezések felkutatása és segítése, helyzetbe hozása, a programokat tehát ennek megfelelően kellett kialakítani. A feladat teljesítésének elbírálását végző bizottság a formai feltételeknek való megfelelés mellett elsősorban a vidékfejlesztés alapvető célkitűzéseinek megfelelő szemlélet tükröződését, valamint a *bizonyított térségi együttműködés* minőségét vizsgálta. Az olyan munka volt elfogadható, amely szoros együttműködésre, vagyis az önkormányzati, a civil- és a vállalkozói szféra kommunikációjára épült. A programírók feladata volt a helyi stratégia magasabb szintű – megyei, regionális – stratégiákhoz való illeszkedésének bemutatása is.

Ma már nyilvánvaló, hogy a kistérségi programok készítésének számos közvetlen és közvetett **eredménye** született:

- A kistérségek jelentős része eljutott az operatív program elkészítéséig (a többiek még dolgoznak rajta), ami országos szinten több ezer *kidolgozott projektet* jelent. Ezek többsége a SAPARD forrás megnyílásakor benyújtható, illetve egyéb forrásokra (pl. VFC-2001) pályáztatható.

- A kistérségek projektjei ezúttal nem elszigetelt kezdeményezésekként jöttek létre, hanem a térség egyéb projektgazdáival *egyvetve* és a lehetséges *együtműködési pontokat* megtalálva alakultak ki. A kistérségekben megindult egy olyan *kommunikáció*, amelyben részt vettek az önkormányzatok, a civil szféra és a vállalkozói réteg egyaránt. Ennek során erősödött a *közösségi tudat* és megindult az az *együtt-gondolkodás*, ami megalapozza a kis léptékben működő vidéki gazdaság piaci hatékonyságát.
- A kistérségek létrehoztak egy olyan *dokumentációt*, ami tájékoztatást ad a térség helyi szereplőiről és jövőképéről, így az új kezdeményezések gazdái a gazdasági környezetet pontosabban ismerve, a lehetséges partnereket könnyebben megtalálva indulhatnak.

A kistérségi agrárstruktúra és vidékfejlesztési programok **közvetlen kivitelezésére** nincs mód. A programok fokozatos megvalósulása a Vidékfejlesztési Céllelőirányzatra és a SAPARD program *vidékfejlesztési intézkedéseire* beadott pályázatok révén várható. A pályázatok pontozásos rendszerű értékelése során a partnerkapcsolatok, a kistérségi stratégiába való illeszkedés és a projektcélok a program céljaival való harmonizáltsága jelentős szempontként szerepelnek.

Budapest, 2001. május

Országos Vidékfejlesztési Iroda